

Dr. sc. Igor Bojanić*
Dragan Poljak**

OSTVARIVANJE ZAKONSKE POLITIKE KAŽNJAVANJA U PRAKSI ŽUPANIJSKOG SUDA U OSIJEKU KAO DRUGOSTUPANJSKOG SUDA U RAZDOBLJIMA 1993.-1997. I 1998.-2002.

Autori u radu iznose rezultate istraživanja odnosa zakonske politike kažnjavanja i politike kažnjavanja Županijskog suda u Osijeku kao drugostupanjskog suda za odabrana kaznena djela u dva petogodišnja razdoblja: od 1993. do 1997. i od 1998. do 2002. Rezultati pokazuju da između promatranih razdoblja nema bitnih razlika sa stajališta intenziteta primjena kaznenopravne prisile, iako je Kazneni zakon iz 1997. upravo kod analiziranih djela značajno ublažio kaznene okvire. Takva promjena ipak je pridonijela većoj iskorištenosti kaznenih okvira, a time i utjecala na postupno približavanje zakonske i sudske politike kažnjavanja.

1. UVOD

U okviru znanstvenoistraživačkog projekta Akademije pravnih znanosti Hrvatske i Hrvatskog udruženja za kaznenopravne znanosti pod nazivom *Zakonska i sudska politika kažnjavanja u Republici Hrvatskoj* provedeno je i istraživanje politike kažnjavanja Županijskog suda u Osijeku za odabrana kaznena djela iz prvostupanjske nadležnosti Općinskog suda u Osijeku. Predmet istraživanja bio je odnos propisanih i izrečenih kazni za kaznena djela teške tjelesne ozljede, krađe, teške krađe, prijevare, razbojništva, izazivanja prometne nesreće, zlorabe opojnih droga i bludnih radnji u dva petogodišnja razdoblja: od 1993. do 1997. i od 1998. do 2002. godine.¹ Istraživački uzorak obuhvatio je ukupno

* Dr. sc. Igor Bojanić, docent na Katedri za kaznenopravne znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

** Dragan Poljak, sudac Kaznenog odjela prvog stupnja Županijskog suda u Osijeku

¹ U prvom promatranom razdoblju primjenjivao se Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 31/93, 35/93, 108/95, 16/96 i 28/96; u daljnjem tekstu: OKZRH) i Krivični zakon Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 32/93, 38/93, 28/96 i 30/96; u daljnjem tekstu: KZRH), a u drugom promatranom razdoblju Kazneni zakon (Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 129/00 i 51/01; u daljnjem tekstu: KZ).

150 pravomoćno osuđenih punoljetnih osoba. Za prvo promatrano razdoblje obrađena su 54 slučaja u kojima su počinitelji pravomoćno osuđeni za kaznena djela teške tjelesne ozljede iz čl. 40. st. 1. KZRH (11 osuđenih osoba), krađe iz čl. 125. KZRH (6 osuđenih osoba), teške krađe iz čl. 126. st. 1. i 2. KZRH (7 osuđenih osoba), prijevare iz čl. 137. st. 1. i 2. KZRH (7 osuđenih osoba), teškog djela protiv sigurnosti javnog prometa iz čl. 161. KZRH (16 osuđenih osoba) i zlouporabe opojnih droga iz čl. 196. st. 1. i 2. OKZRH (7 osuđenih osoba). U tom dijelu uzorka ne pojavljuje se kazneno djelo razbojništva, jer u vrijeme važenja starog kaznenog zakonodavstva nije bilo u prvostupanjskoj općinskoj nadležnosti, ali ni kazneno djelo bludnih radnji za koje nije nađena osuđujuća presuda. Istraživački uzorak za razdoblje poslije stupanja na snagu novog KZ-a obuhvatio je ukupno 96 pravomoćno osuđenih punoljetnih počinitelja za sva odabrana kaznena djela: tešku tjelesnu ozljedu iz čl. 99. st. 1. KZ (16 osuđenih osoba), krađu iz čl. 216. st. 1. KZ (8 osuđenih osoba), tešku krađu iz čl. 217. st. 1. i 2. KZ (7 osuđenih osoba), razbojništvo iz čl. 218. st. 1. KZ (4 osuđene osobe), prijevare iz čl. 224. st. 1. i 4. KZ (15 osuđenih osoba), izazivanje prometne nesreće iz čl. 272. KZ (23 osuđene osobe), zlouporabu opojnih droga iz čl. 173. st. 1. KZ (16 osuđenih osoba) i bludne radnje iz čl. 193. st. 1. KZ (7 osuđenih osoba). Manji broj pregledanih spisa iz prvog promatranog razdoblja izvire iz poteškoća u prikupljanju podataka, jer je većina spisa iz 1993., 1994. i 1995. bila uništena, te iz činjenice da je u određenom broju predmeta prvostupanjski sud osudio počinitelja prije 1. siječnja 1998., a drugostupanjski sud odlučivao je primjenjujući novi KZ kao blaži zakon. Takvi slučajevi (ukupno 21) obrađeni su u okviru drugog promatranog razdoblja. Cilj provedenog istraživanja bio je utvrditi u kojoj je mjeri zakonska politika kažnjavanja u dva promatrana razdoblja bila ostvarena u politici kažnjavanja Županijskog suda u Osijeku kao drugostupanjskog suda. U tu svrhu prikupljeni su podaci o izrečenim kaznama (odnosu bezuvjetno i uvjetno izrečenih kazni, iskorištenosti zakonskih okvira), uporabljenim olakotnim i otegotnim okolnostima (prikaz tih okolnosti ograničen je samo na navođenje najučestalijih), slučajevima ublažavanja kazne te o odnosu prvostupanjskih i drugostupanjskih presuda (preinačenja prvostupanjske odluke o kaznenopravnoj sankciji). Dobiveni rezultati i njihova analiza sadržani su u nastavku rada za svako kazneno djelo posebno. Provedeno istraživanje i njegovi rezultati važni su s obzirom na činjenicu da su u novom KZ-u, provedbom načela ograničenja kaznenopravne prisile, kod određenih kaznenih djela značajno smanjeni okviri propisanih kazni. Osim toga, rezultati istraživanja mogli bi pridonijeti daljnjim raspravama o odnosu zakonske i sudske politike kažnjavanja i promišljanju eventualnih promjena kaznenih okvira *de lege ferenda*.

2. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U prvom promatranom razdoblju pravomoćno osuđenim počiniteljima bezuvjetna kazna izrečena je u 33,33% slučajeva (18 osuđenih počinitelja od

ukupno 54), a u 66,67% slučajeva (36 osuđenih počinitelja od ukupno 54) kazna je izrečena uvjetno.

U drugom promatranom razdoblju postotak uvjetno izrečenih kazni nešto je veći i iznosi 71,87% (69 osuđenih počinitelja od ukupno 96), a u 28,13% slučajeva kazna je izrečena bezuvjetno (27 osuđenih počinitelja od ukupno 96). U nastavku slijede rezultati istraživanja i njihova analiza za odabrana kaznena djela u promatranim razdobljima.

2.1. Teška tjelesna ozljeda

U prvom promatranom razdoblju za kazneno djelo teške tjelesne ozljede iz čl. 40. st. 1. KZRH bila je propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, a u drugom promatranom razdoblju propisana je kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do tri godine.

U tablicama koje slijede iznose se podaci o broju bezuvjetno i uvjetno izrečenih kazni počiniteljima kaznenog djela teške tjelesne ozljede, kao i o iskorištenosti zakonskih okvira u promatranim razdobljima.

Tablica 1.

Teška tjelesna ozljeda, 1. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	7 63,64	4 36,36	0 0,00	0 0,00	0 0,00	11 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	7 63,64	4 36,36	0 0,00	0 0,00	0 0,00	11 100,00

Tablica 2.

Teška tjelesna ozljeda, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	1 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 100,00
UVJETNA	0 0,00	2 13,33	8 53,33	4 26,67	1 6,67	0 0,00	0 0,00	15 100,00
UKUPNO	0 0,00	2 12,50	9 56,25	4 25,00	1 6,25	0 0,00	0 0,00	16 100,00

U razdoblju od 1993. do 1997. nije bilo izricanja bezuvjetne kazne zatvora. Prema svih 11 osuđenih počinitelja primijenjena je uvjetna osuda. 63,64% kazni u okviru uvjetne osude utvrđeno je u rasponu više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, a 36,36% u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine. Iskorištena je, dakle, samo prva petina zakonskog okvira od 6 mjeseci do 5 godina zatvora. Najblaža (najlakša) uvjetno izrečena kazna bila je 6 mjeseci zatvora, najteža 1 godinu, a prosječna 8 mjeseci zatvora. Najučestalija uvjetno izrečena kazna bila je 6 mjeseci zatvora (63,33% od ukupno 11 uvjetno izrečenih kazni).

U drugom promatranom razdoblju bezuvjetna kazna zatvora izrečena je samo jednom počinitelju ili u 6,25% promatranih slučajeva, a 96,75% otpada na uvjetnu osudu. Iskorištenost raspona unutar kaznenog okvira kod uvjetno izrečenih kazni zatvora veća je nego u prvom promatranom razdoblju: 13,33% kazni uvjetno je izrečeno u rasponu od 1-3 mjeseca, 53,33% u rasponu više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, 26,67% otpada na kazne više od 6 mjeseci do 1 godine, a u jednom slučaju ili u 6,67% uvjetno izrečena kazna spada u okvir više od 1 do 2 godine zatvora. Za razliku od prvog promatranog razdoblja ovdje su iskorištene dvije trećine zakonskog okvira. Najmanja uvjetno izrečena kazna u drugom promatranom razdoblju bila je 3 mjeseca zatvora, najviša 1 godinu i 6 mjeseci zatvora, a prosječna uvjetno izrečena kazna bila je nešto niža od one iz prvog promatranog razdoblja i iznosila je 6,87 mjeseci. Najučestalija uvjetno izrečena kazna i u ovom razdoblju bila je kazna zatvora u trajanju od 6 mjeseci (31,25% od ukupno 15 uvjetno izrečenih kazni).

Unatoč određenim razlikama koje izvire iz prikazanih podataka (odnos uvjetno i bezuvjetno izrečenih kazni, iskorištenost zakonskih okvira, prosječno uvjetno izrečene kazne), može se reći da između dvaju promatranih razdoblja ipak nema bitne razlike glede primjene kaznenopravne prisile prema počiniteljima kaznenog djela teške tjelesne ozljede. Blaži kazneni okviri u novom KZ nisu utjecali na izricanje blažih kazni.

Glede uporabljenih okolnosti važnih za izbor vrste i mjere kazne od olakotnih okolnosti u prvom promatranom razdoblju najzastupljenije su neosuđivanost i/ili prekršajna nekažnjavanost, priznanje počinjenog djela i sudjelovanje u Domovinskom ratu, a od otegotnih okolnosti prijašnja osuđivanost. U drugom promatranom razdoblju najzastupljenije su neosuđivanost i/ili prekršajna nekažnjavanost, sudjelovanje u Domovinskom ratu, obiteljske prilike i doprinos oštećenika (provokacija), a od otegotnih prijašnja osuđivanost.

U oba promatrana razdoblja nije bilo ublažavanja kazne.

Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji u prvom razdoblju preinačena je u dva slučaja ili u 18,18% ukupno obrađenih spisa. U prvom slučaju uvjetno je izrečena stroža kazna, a u drugom blaža od one koju je izrekao prvostupanjski sud. Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji u drugom promatranom razdoblju preinačena je u četiri slučaja ili u 25% obrađenih predmeta. U dva slučaja izrečena je blaža kazna u okviru uvjetne osude, u jednom

slučaju drugostupanjski sud izrekao je strožu kaznu u uvjetnoj osudi, a u jednom slučaju počinitelju je umjesto uvjetne osude izrečena bezuvjetna kazna zatvora.

2.2. Krađa

Za kazneno djelo krađe iz čl. 125. st. 1. KZRH u prvom promatranom razdoblju bila je propisana kazna zatvora od 3 mjeseca do 5 godina, a u drugom promatranom razdoblju, prema čl. 216. st. 1. KZ, propisana je kazna zatvora od 3 mjeseca do 3 godine.

Za kazneno djelo krađe u prvom promatranom razdoblju podaci su sljedeći:

Tablica 3.

Krađa, 1. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	1 16,67	3 50,00	2 33,33	0 0,00	0 0,00	0 0,00	6 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00
UKUPNO	0 0,00	1 16,67	3 50,00	2 33,33	0 0,00	0 0,00	0 0,00	6 100,00

Podaci za drugo promatrano razdoblje su sljedeći:

Tablica 4.

Krađa, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	4 50,00	4 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	8 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	4 50,00	4 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	8 100,00

U prvom promatranom razdoblju za kazneno djelo krađe počiniteljima su izrečene isključivo bezuvjetne kazne. 50% izrečenih kazni odnosi se na kazne zatvora u trajanju više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, 33,33% na kazne zatvora u trajanju više od 6 mjeseci do 1 godine te 16,67% na kazne zatvora od 1 do 3

mjeseca. Sve izrečene kazne u prvoj su petini zakonskog okvira. Najmanja izrečena kazna bila je 3 mjeseca zatvora, najviša 8 mjeseci, a prosječna 5,5 mjeseci zatvora. U svim slučajevima kao otegotna okolnost prilikom odmjeravanja kazne utvrđena je prijašnja (višestruka) osuđivanost, pa u tome valja tražiti razloge izricanju bezuvjetnih kazni zatvora.

U drugom promatranom razdoblju, posve suprotno nego u prvom, u svim slučajevima primijenjena je uvjetna osuda. Samo u jednom slučaju prijašnja osuđivanost uzeta je u obzir kao otegotna okolnost. Uvjetno izrečene kazne su kazne zatvora, od kojih se 50% odnosi na kazne u trajanju više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, a 50% na kazne u trajanju više od 6 mjeseci do 1 godine. U usporedbi s bezuvjetno izrečenim kaznama iz prvog razdoblja, uvjetno izrečene kazne i ovdje nisu više od 1 godine zatvora, ali je udio izrečenih kazni u trajanju više od 6 mjeseci do 1 godine veći. Iskorištenost raspona je manja, jer nema izrečenih kazni u trajanju od 1 do 3 mjeseca. Sve izrečene kazne u prvoj su trećini zakonskog okvira. Najlakša uvjetno izrečena kazna zatvora je 4 mjeseca, najteža 10 mjeseci, a prosječna 6,75 mjeseci, dakle viša nego prosječno izrečena bezuvjetna kazna zatvora u prvom razdoblju. Unatoč bitnoj razlici između dvaju promatranih razdoblja s obzirom na vrstu primijenjene kaznenopravne sankcije, visina uvjetno izrečenih kazni ne upućuje na zaključak da je ublažavanje kaznenopravne prisile na razini propisanih kaznenih okvira u KZ-u iz 1997. utjecalo na blaže kažnjavanje.

U prvom promatranom razdoblju u obrazloženjima odluke o kazni dominira počiniteljeva prijašnja osuđivanost kao otegotna okolnost. Od olakotnih valja istaknuti počiniteljevo sudjelovanje u Domovinskom ratu, priznanje i iskreno kajanje zbog počinjenog djela, mladu životnu dob, uvjete odrastanja i socio-ekonomske prilike, povrat oštećeniku otuđenih stvari itd. Kao ipak netipična za ovo djelo u jednom se slučaju kao olakotna okolnost navodi smanjena ubrojivost. Posebno je zanimljiv i slučaj u kojemu se počinitelju kao olakotna okolnost s jedne strane uzima u obzir prekršajna nekažnjavanost, a s druge strane kao otegotna okolnost višestruka osuđivanost za više kaznenih djela. U drugom promatranom razdoblju najučestalije su olakotne okolnosti neosuđivanost, priznanje počinjenog djela i iskreno kajanje te sudjelovanje u Domovinskom ratu. Kod otegotnih okolnosti nijedna se posebno ne ističe (prijašnja osuđivanost utvrđena je kao otegotna okolnost samo u jednom slučaju).

U oba promatrana razdoblja nije bilo ublažavanja kazne.

U prvom promatranom razdoblju drugostupanjski sud preinačio je odluku o kaznenopravnoj sankciji samo u jednom slučaju kada je umjesto uvjetne osude izrekao bezuvjetnu kaznu zatvora. U drugom razdoblju prvostupanjska odluka o izrečenoj kazni preinačena je u šest slučajeva. U svakome se radilo o preinačenju izrečene kazne u okviru uvjetne osude. U dva slučaja počinitelju je izrečena blaža kazna, a u četiri slučaja stroža. Izricanje strožih kazni može se shvatiti

kao korekcija blagosti prvostupanjskog suda i takvo je postupanje očito pridonijelo prethodno navedenom zaključku da se u praktičnoj primjeni KZ-a iz 1997. kod kaznenog djela krađe nije očitivalo ublažavanje kaznenopravne prisile.

2.3. Teška krađa

Za kazneno djelo teške krađe iz čl. 126. st. 1. i 2. KZRH u prvom promatranom razdoblju bila je propisana kazna zatvora od 1 do 10 godina, dok je za to kazneno djelo u drugom razdoblju, prema čl. 217. st. 1. i 2. KZ, predviđena kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.

Podaci za kazneno djelo teške krađe u prvom promatranom razdoblju su sljedeći:

Tablica 5.

Teška krađa, 1. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	0 0,00	7 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	7 100,00

Za drugo promatrano razdoblje podaci su sljedeći:

Tablica 6.

Teška krađa, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	2 50,00	2 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	2 28,57	5 71,43	0 0,00	0 0,00	0 0,00	7 100,00

U prvom razdoblju za kazneno djelo teške krađe počiniteljima je izrečena bezuvjetna kazna zatvora u 57,14% slučajeva, a u 42,86% slučajeva kazna je

izrečena uvjetno. Sve izrečene kazne u tom razdoblju bile su u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine, dakle u prvoj desetini zakonskog okvira. Najlakša bezuvjetno izrečena kazna bila je 10 mjeseci, najteža 1 godinu, a prosječna 11,5 mjeseci. Najlakša uvjetno izrečena kazna bila je 7 mjeseci, najteža 10 mjeseci, a prosječna 9 mjeseci.

Postotak bezuvjetno i uvjetno izrečenih kazni u drugom razdoblju ne razlikuje se od prethodnog: bezuvjetno je osuđeno 57,4% počinitelja teške krađe, a uvjetno 42,86%. Iskorištenost raspona u drugom je razdoblju ipak veća kod bezuvjetnih kazni jer je 50% kazni zatvora izrečeno u rasponu više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, a 50% u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine. Kod uvjetno izrečenih kazni iskorišten je kao i u prvom razdoblju samo raspon više od 6 mjeseci do 1 godine. Najlakša bezuvjetna kazna zatvora bila je 6 mjeseci, najteža 9 mjeseci, a prosječna 7 mjeseci. Najlakša uvjetno izrečena kazna bila je 8 mjeseci, najteža 1 godinu, a prosječna 10 mjeseci. Prosječna uvjetno izrečena kazna teža je od prosječne bezuvjetne kazne. Kod svih izrečenih kazni iskorištena je jedna petina kaznenog okvira. S obzirom na prosječno izrečene kazne može se zaključiti da je u drugom razdoblju sudska politika kažnjavanja nešto blaža nego u prvom razdoblju.

U prvom promatranom razdoblju najučestalije olakotne okolnosti bile su neosuđivanost i prekršajna nekažnjavanost te priznanje počinjenog djela, a od otegotnih okolnosti osuđivanost za istovrsna kaznena djela. Od olakotnih valja još istaknuti sudjelovanje u Domovinskom ratu, mladu životnu dob i teške obiteljske prilike u kojima je počinitelj živio, a od otegotnih upornost pri počinjenju djela.

U drugom promatranom razdoblju kod otegotnih okolnosti prevladava osuđivanost za istovrsna kaznena djela, dok kod olakotnih nema posebno izražene. Od onih koje su utjecale na odmjerenje blaže kazne u konkretnom slučaju valja spomenuti povrat oštećeniku otuđenih stvari i počinjenje djela s ciljem konzumiranja otuđenih stvari. Kao i u jednom naprijed navedenom slučaju krađe, i ovdje je sud (i prvostupanjski i drugostupanjski) u jednom slučaju istodobno uzeo u obzir kao olakotnu okolnost prekršajnu nekažnjavanost, a kao otegotnu okolnost višestruku osuđivanost zbog istovrsnih kaznenih djela.

Ublažavanje kazne primijenjeno je samo u razdoblju 1993.-1997., i to u četiri slučaja ili u 57,14% osuda za kazneno djelo teške krađe. U svim slučajevima radilo se o tzv. sudskom ublažavanju kazne na temelju utvrđenih osobito olakotnih okolnosti.

U prvom promatranom razdoblju prvostupanjska odluka o izrečenoj kazni preinačena je samo u jednom slučaju teške krađe u kojem je blaža kazna izrečena u uvjetnoj osudi.

U drugom razdoblju drugostupanjski je sud u jednom slučaju izrekao strožu bezuvjetnu kaznu zatvora. Blaža mjera kaznenopravne prisile primijenjena je u tri slučaja: u dva je blaža kazna izrečena u uvjetnoj osudi, a u jednom je slučaju određen kraći rok kušnje.

2.4. Prijevarena

Relevantni sadržaji za kazneno djelo prijevare u promatranim razdobljima u nastavku se iznose posebno za temeljne (čl. 137. st. 1. KZRH i čl. 224. st. 1. KZ) i kvalificirane oblike tog kaznenog djela (čl. 137. st. 2. KZRH i čl. 224. st. 4. KZ).

Za temeljni pojavni oblik kaznenog djela prijevare u prvom je promatranom razdoblju bila propisana kazna zatvora od 3 mjeseca do 5 godina, a u drugom promatranom razdoblju propisana je novčana kazna ili kazna zatvora do 3 godine.

Za temeljni oblik kaznenog djela prijevare iz prvog promatranog razdoblja podaci su sljedeći:

Tablica 7.

Prijevarena, 1. razdoblje, 137/1

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	1 50,00	0 0,00	1 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UKUPNO	0 0,00	1 25,00	0 0,00	3 75,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00

Tablica 8.

Prijevarena, 2. razdoblje, 224/1

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	1 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 100,00
UVJETNA	0 0,00	1 16,67	3 50,00	2 33,33	0 0,00	0 0,00	0 0,00	6 100,00
UKUPNO	0 0,00	2 28,57	3 42,86	2 28,57	0 0,00	0 0,00	0 0,00	7 100,00

U prvom razdoblju za temeljni oblik kaznenog djela prijevare u 50% slučajeva izrečena je bezuvjetna kazna zatvora, a u 50% slučajeva izrečena je uvjetna osuda. Sve izrečene kazne bile su u prvoj petini zakonskog okvira. Kod bezuvjetno izrečenih kazni 50% kazni otpada na kazne zatvora u trajanju

od 1 do 3 mjeseca, a 50% na kazne zatvora više od 6 mjeseci do 1 godine. Sve su uvjetno izrečene kazne u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine. Prosječno izrečena bezuvjetna kazna je 6,5 mjeseci, a uvjetna 7,5 mjeseci.

U drugom razdoblju počiniteljima je u 14,29% slučajeva izrečena bezuvjetna kazna, a u 85,71% uvjetna osuda, što je bitna razlika od prvog promatranog razdoblja. Jedina bezuvjetna kazna izrečena je u rasponu od 1 do 3 mjeseca zatvora, što je također blaže nego kod bezuvjetnih kazna u prethodnom razdoblju. Kod uvjetno izrečenih kazni u usporedbi s prethodnim razdobljem veća je iskorištenost raspona kazni: 16,67% izrečenih kazni odnosi se na raspon od 1-3 mjeseca, 50% na raspon više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, a 33,33% na raspon više od 6 mjeseci do 1 godine. Prosječna uvjetno izrečena kazna zatvora je 6,66 mjeseci, što je manje od prosjeka uvjetno izrečenih kazni iz prethodnog razdoblja i gotovo jednako prosjeku bezuvjetnih kazni iz tog razdoblja. S obzirom na značajniju razliku u odnosu bezuvjetno i uvjetno izrečenih kazni i veću iskorištenost raspona kazni u drugom razdoblju, može se reći da je kod tog kaznenog djela sudska politika kažnjavanja blaža od one u prethodnom razdoblju. To, ipak, valja primiti s rezervom s obzirom na manji uzorak iz prvog razdoblja.

Utvrđene olakotne i otegotne okolnosti u oba razdoblja ne razlikuju se bitno od navedenih kod kaznenih djela krađe i teške krađe.

Kod ovog pojavnog oblika prijevare nije bilo ublažavanja kazne.

Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji preinačena je samo u prvom promatranom razdoblju, i to u dva slučaja: u prvom je izrečena blaža kazna u okviru uvjetne osude, a u drugom je uvjetno izrečena kazna zamijenjena bezuvjetnom.

Za kvalificirani oblik kaznenog djela prijevare iz čl. 137. st. 2. KZRH bila je propisana kazna zatvora od 1 do 10 godina, a za djelo iz čl. 224. st. 4. KZ propisana je kazna zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.

Za kvalificirani oblik kaznenog djela prijevare iz prvog razdoblja podaci su sljedeći:

Tablica 9.

Prijevare, 1. razdoblje, 137/2

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 100,00	0 0,00	0 0,00	1 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	1 50,00	1 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	1 33,33	1 33,33	1 33,33	0 0,00	0 0,00	3 100,00

Za kvalificirani oblik prijevare iz drugog razdoblja podaci su sljedeći:

Tablica 10.

Prijevare, 2. razdoblje, 224/4

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 33,33	1 33,33	1 33,33	0 0,00	3 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	5 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	5 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	0 0,00	6 75,00	1 12,50	1 12,50	0 0,00	8 100,00

U prvom promatranom razdoblju za kvalificirani oblik prijevare bezuvjetna kazna zatvora izrečena je u 33,33% slučajeva, a u 66,66% slučajeva izrečena je uvjetna osuda. Jedina bezuvjetna kazna zatvora bila je u rasponu više od 1 do 2 godine (izrečena je kazna zatvora u trajanju od 2 godine), a 2 uvjetno izrečene kazne zatvora raspoređene su u rasponu više od 3 mjeseca do 6 mjeseci i u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine. Prosječna uvjetno izrečena kazna zatvora bila je 7 mjeseci. Sve izrečene kazne bile su u prvoj desetini kaznenog okvira.

U drugom razdoblju uzorak je više nego dvostruko veći. Odnos bezuvjetno i uvjetno izrečenih kazni ne razlikuje se bitno od prethodnog razdoblja. Bezuvjetna kazna zatvora izrečena je u 37,5% slučajeva, a u 62,5% slučajeva prema počiniteljima je primijenjena uvjetna osuda. Iskorištenost raspona kazni u drugom razdoblju veća je kod bezuvjetno izrečenih kazni, koje su razmjerno sa 33,33% zastupljene u tri raspona: više od 6 do 12 mjeseci, više od 1 do 2 godine i više od 2 do 3 godine. Sve uvjetno izrečene kazne u rasponu su više od 6 do 12 mjeseci, što u usporedbi s prethodnim razdobljem upućuje na strože kažnjavanje. Najlakša uvjetno izrečena kazna u drugom razdoblju viša je od prosječne iz prvog razdoblja i iznosi 8 mjeseci, najteža je 12 mjeseci, a prosječna 11 mjeseci zatvora. Prosječna bezuvjetna kazna zatvora je 20,66 mjeseci i teško ju je uspoređivati s jednom jedinom bezuvjetnom kaznom zatvora iz prvog razdoblja.

Glede uporabljenih olakotnih i otegotnih okolnosti ovdje se također nema što više reći od onoga što je već spomenuto kod kaznenog djela krađe i teške krađe. Kao zanimljivost valja istaknuti slučaj iz drugog promatranog razdoblja u kojemu je kao olakotna okolnost prvo uzeta u obzir počiniteljeva prijašnja neosuđivanost, a zatim kao otegotna prekršajna kažnjavanost zbog povrede propisa o zdravstvenom osiguranju i sigurnosti prometa.

Ublažavanje kazne primijenjeno je u dva slučaja iz prvog razdoblja: u jednom u obliku sudskog ublažavanja kazne (utvrđene osobito olakotne okolnosti), a u drugom slučaju radilo se o zakonskom ublažavanju kazne (pokušaj).

Preinačenja prvostupanjske odluke o kaznenopravnoj sankciji kod kvalificiranog oblika prijevare utvrđena su samo u drugom promatranom razdoblju, i to u sedam slučajeva ili kod 87,50% osuđenih za to kazneno djelo. U tri slučaja izrečena je blaža kazna u okviru uvjetne osude, a u jednom slučaju izrečena je blaža bezuvjetna kazna. S druge strane, u jednom slučaju uvjetno izrečena kazna zamijenjena je bezuvjetnom, u jednom slučaju izrečena je stroža kazna u okviru uvjetne osude, a u jednom je slučaju produljen rok kušnje. Raznovrsnost u postupanju drugostupanjskog suda upućuje na zaključak da se ovdje još uvijek traže najprikladnija rješenja.

2.5. Razbojništvo

Prikupljeni podaci za kazneno djelo razbojništva ne mogu se uspoređivati s prvim promatranim razdobljem jer u to vrijeme ono nije bilo u prvostupanjskoj nadležnosti općinskih sudova. Podaci ipak mogu biti korisni za usporedbu s podacima drugih sudova.

Za kazneno djelo razbojništva iz čl. 218. st. 1. KZ propisana je kazna zatvora od 1 do 10 godina.

Podaci o izrečenim kaznama u drugom razdoblju su sljedeći:

Tablica 11.

Razbojništvo, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 23,08	1 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	1 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00

Počiniteljima kaznenog djela razbojništva bezuvjetna kazna zatvora izrečena je u 75%, a u uvjetna u 25% slučajeva. Sve izrečene kazne u rasponu su više od 6 do 12 mjeseci. Konkretno, sve bezuvjetne kazne izrečene su u trajanju od 1 godine, a kod jedine uvjetno izrečene kazne od 11 mjeseci primijenjeno je ublažavanje kazne. Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji preinačena je u dva slučaja: u prvom je umjesto uvjetne izrečena bezuvjetna kazna zatvora, a u drugom je izrečena blaža bezuvjetna kazna zatvora. Zbog malog uzorka ovdje nije potrebno navoditi najčešće utvrđene olakotne i otegotne okolnosti.

2.6. Izazivanje prometne nesreće

Kod kaznenog djela izazivanja prometne nesreće prvo su prikupljeni podaci za oba razdoblja za pojavne oblike tog kaznenog djela koji se mogu uspoređivati jer su u oba razdoblja bili u prvostupanjskoj nadležnosti općinskih sudova. Iz prvog razdoblja to su djela iz čl. 161. st. 1., 3. i 4. KZRH, a iz drugog razdoblja djela iz čl. 272. st. 1., 2. i 4. KZ. Iz prvog promatranog razdoblja prikupljeni su podaci za 4 osuđene osobe za djelo iz čl. 161. st. 1. KRZH, za 8 osuđenih osoba za djelo iz čl. 161. st. 3. KZRH i za 4 osuđene osobe za djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH. Za drugo razdoblje prikupljeni su podaci za 2 osuđene osobe za djelo iz čl. 272. st. 1. KZ, za 9 osuđenih osoba za djelo iz čl. 272. st. 2. KZ i za 6 osuđenih osoba za djelo iz čl. 272. st. 4. KZ. Pojavni oblik kaznenog djela izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. KZ u prvom razdoblju nije bio u nadležnosti općinskih sudova, ali su tijekom istraživanja i za njega prikupljeni podaci koji se prikazuju posebno. Budući da je to najteže prometno kazneno djelo, prikupljeni podaci ipak mogu poslužiti za utvrđivanje razlike u stupnju primjene kaznenopravne prisile spram ostalih pojava oblika izazivanja prometne nesreće koji se uspoređuju prema promatranim razdobljima.

U prvom promatranom razdoblju raspon kazni za pojavne oblike izazivanja prometne nesreće koji se ovdje uspoređuju bio je do 10 godina zatvora, a u drugom promatranom razdoblju taj je raspon od novčane kazne do kazne zatvora od 5 godina.

Za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz prvog promatranog razdoblja podaci su sljedeći:

Tablica 12.

Izazivanje prometne nesreće, 1. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	2 66,67	0 0,00	1 33,33	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	3 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	3 23,08	9 69,23	1 7,69	0 0,00	0 0,00	13 100,00
UKUPNO	2 12,50	0 0,00	4 25,00	9 56,25	1 6,25	0 0,00	0 0,00	16 100,00

Za drugo promatrano razdoblje podaci su sljedeći:

Tablica 13.

Izazivanje prometne nesreće, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	1 50,00	0 0,00	0 0,00	1 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UVJETNA	0 0,00	1 6,70	4 26,67	8 53,33	2 13,30	0 0,00	0 0,00	15 100,00
UKUPNO	1 5,89	1 5,89	4 23,54	9 52,94	2 11,76	0 0,00	0 0,00	17 100,00

U prvom promatranom razdoblju za izazivanje prometne nesreće bezuvjetno je osuđeno 18,75% počinitelja tog kaznenog djela, a uvjetna osuda primijenjena je u 81,25% slučajeva. Kod bezuvjetno su izrečenih kazni 66,67% novčane kazne. Jedina bezuvjetno izrečena kazna zatvora odnosi se na raspon više od 6 do 12 mjeseci. Kod uvjetno izrečenih kazni iskorištenost raspona kazni je sljedeća: 23,08% u rasponu je više od 3 do 6 mjeseci, 69,23% u rasponu više od 6 do 12 mjeseci te 7,69% u rasponu više od 1 do 2 godine zatvora. Iskorištena je, dakle, jedna petina propisanih zakonskih okvira. Konkretno izrečena bezuvjetna kazna bila je 6 mjeseci zatvora. Najmanja uvjetno izrečena kazna zatvora bila je 4 mjeseca, a najviša 1 godinu i 6 mjeseci. Prosječna uvjetno izrečena kazna bila je 9,15 mjeseci.

U drugom promatranom razdoblju veći je postotak uvjetno izrečenih kazni: 88,24% počinitelja osuđeno je uvjetno, a 11,76% bezuvjetno. Kod bezuvjetnih kazni izrečena je jedna novčana kazna i jedna kazna zatvora u trajanju koje, kao i jedina bezuvjetna kazna zatvora iz prethodnog razdoblja, pripada rasponu više od 6 do 12 mjeseci. Iskorištenost zakonskih okvira kod uvjetno izrečenih kazni u ovom razdoblju u odnosu prema bezuvjetnima bitno je veća. To je posebice značajno kod uvjetno izrečenih kazni u rasponu više od 1 godine do 2 godine zatvora, jer bezuvjetno izrečene kazne ne prelaze 1 godinu zatvora. U usporedbi s uvjetno izrečenim kaznama iz prvog razdoblja, u drugom je razdoblju iskorištenost raspona kod uvjetno izrečenih kazni veća: 6,70% osuda je u rasponu od 1 do 3 mjeseca (taj raspon nije iskorišten u prvom razdoblju), 26,67% u rasponu je više od 3 do 6 mjeseci (više nego u prvom razdoblju), 53,33% u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine (manje nego u prvom razdoblju) i 13,30% u rasponu više od 1 do 2 godine zatvora (više nego u prvom razdoblju). Konkretno izrečena bezuvjetna kazna zatvora bila je 8 mjeseci. Kod uvjetno izrečenih kazni najlakša je bila 3 mjeseca zatvora, najteža 2 godine, a prosječna

9 mjeseci zatvora. Prosječna uvjetno izrečena kazna u drugom razdoblju stroža je od bezuvjetno izrečene kazne zatvora. Razlika u težini (visini) između prosječno uvjetno izrečenih kazni zatvora u promatranim razdobljima gotovo da ne postoji. Iskorištenost zakonskih okvira za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće veća je u odnosu na prvo razdoblje jer su sve kazne izrečene u prvoj polovini zakonskog okvira.

Najučestalije olakotne okolnosti u prvom promatranom razdoblju počiniteljeva su neosuđivanost i prekršajna nekažnjavanost, oštećenikov doprinos, počiniteljeve obiteljske prilike i mlada životna dob, a otegotne okolnosti uglavnom se iscrpljuju u različitim modalitetima jakosti ugrožavanja ili povređivanja zaštićenog pravnog dobra. Od ostalih olakotnih okolnosti valja istaknuti počiniteljevo priznanje počinjenog djela i iskreno žaljenje, korektno držanje prema oštećeniku poslije nezgode i tijekom postupka, bliskost s oštećenikom/oštećenicom zbog koje ga posljedice djela teško pogađaju itd. U nekim su slučajevima navedene okolnosti zbunjujuće. Tako se u jednoj prvostupanjskoj odluci kao olakotna okolnost navodi da počinitelj "ne pokazuje nikakve znakove poročnog ponašanja". Važno je upozoriti da se pojavljuje i problem zabrane dvostukog vrednovanja okolnosti koja je već sadržana u biću djela kao otegotne okolnosti. Tako se, primjerice, u jednom slučaju primjene čl. 161. st. 4. KZRH u drugostupanjskoj potvrđujućoj odluci izricanje bezuvjetne kazne zatvora opravdava okolnošću da je "u konkretnom slučaju jedna osoba poginula". U drugom promatranom razdoblju, osim već spomenutih najučestalijih olakotnih okolnosti iz prvog promatranog razdoblja, valja istaknuti učestaliju uporabu počiniteljeva priznanja i iskrenog kajanja zbog počinjenog djela i okolnosti da je počinitelj osobno ozlijeđen u izazvanoj prometnoj nesreći.

Ublažavanje kazne u prvom promatranom razdoblju primijenjeno je prema dvjema osuđenim osobama. U oba slučaja izrečena je novčana kazna kao blaža vrsta kazne s obzirom na utvrđene osobito olakotne okolnosti. U drugom promatranom razdoblju nije bilo ublažavanja kazne.

U prvom promatranom razdoblju drugostupanjski je sud pet puta preinačio prvostupanjsku odluku o kaznenopravnoj sankciji ili u 31,25% analiziranih osuda. Stroža kazna izrečena je u dva slučaja, dok je u ostalim slučajevima primijenjen blaži stupanj kaznenopravne prisile: u dva slučaja određen je kraći rok kušnje, a u jednom je izrečena blaža kazna u okviru uvjetne osude i određen kraći rok kušnje.

U drugom promatranom razdoblju prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji preinačena je čak u 10 slučajeva ili u 58,82% osuđujućih presuda. U četiri slučaja izrečena je blaža kazna i određen kraći rok kušnje u okviru uvjetne osude. Stroža uvjetno izrečena kazna pojavljuje se u pet slučajeva, a u jednom je umjesto uvjetne osude izrečena bezuvjetna kazna zatvora. Strože postupanje drugostupanjskog suda u tih šest slučajeva (60% ukupno preinačenih odluka; 35,29% ukupno osuđenih počinitelja za izazivanje prometne nesreće u drugom

razdoblju) može se tumačiti kao korekcija blagosti prvostupanjskih sudova i održavanje razine kaznenopravne represije iz prvog razdoblja. Uzimajući u obzir i gore uspoređene podatke o visini uvjetno izrečenih kazni zatvora za izazivanje prometne nesreće, valja zaključiti da sudska politika kažnjavanja u drugom razdoblju nije blaža unatoč propisanim blažim kaznenim okvirima.

Kao što je već spomenuto, valja prikazati i podatke za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. KZ. Za to kazneno djelo, koje je promatrano samo u drugom razdoblju, propisana je kazna zatvora od 1 do 10 godina.

Podaci za izazivanje prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. KZ su sljedeći:

Tablica 14.

Izazivanje prometne nesreće, 2. razdoblje, 272/3

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 50,00	2 50,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 66,67	2 33,33	0 0,00	0 0,00	6 100,00

Za navedeni pojavni oblik izazivanja prometne nesreće u 66,67% slučajeva počiniteljima je izrečena bezuvjetna kazna, a u 33,33% izrečena je uvjetna osuda. Bezuvjetno izrečene kazne razmjerno su raspoređene u rasponu više od 6 do 12 mjeseci i više od 1 do 2 godine zatvora. Uvjetno izrečene kazne samo su u rasponu više od 16 do 12 mjeseci. Sve su izrečene kazne u prvoj četvrtini zakonskog okvira. Prosječna bezuvjetno izrečena kazna je 17,5 mjeseci, a prosječna uvjetno izrečena kazna 10,5 mjeseci. Kod uvjetno izrečenih kazni, dakle, ne postoji velika razlika u prosjeku od uvjetno izrečenih kazna za ostale pojavne oblike izazivanja prometne nesreće.

Kod tog kaznenog djela pojavljuju se olakotne i otegotne okolnosti koje su već spomenute u prethodnoj usporedbi politike kažnjavanja za izazivanje prometne nesreće u dva promatrana razdoblja. Ovdje samo više dolazi do izražaja stupanj koncentracije alkohola u krvi počinitelja kao otegotna okolnost.

Ublažavanje kazne primijenjeno je u tri slučaja: u jednom je ublažena bezuvjetna kazna zatvora, a u ostalima je ublažena kazna u okviru uvjetne osude.

Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji preinačena je u tri slučaja. U prvom je izrečena uvjetna osuda s blažom uvjetno izrečenom kaznom i kraćim rokom kušnje, u drugom je izrečena stroža bezuvjetna kazna zatvora, a u trećem je umjesto uvjetne osude izrečena bezuvjetna kazna zatvora.

2.7. Zloupotreba opojnih droga

Prikupljeni podaci za zloupotrebu opojnih droga iz prvog promatranog razdoblja većinom se odnose na osuđujuće presude za pojavne oblike kaznenog djela zloupotrebe opojnih droga iz čl. 196. st. 1. i st. 2. OKZRH do 30. 4. 1996., za koje je posebni maksimum bio 10 godina zatvora. Nakon tog datuma posjedovanje droge regulirano je kao kazneno djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do 1 godine. Za to kazneno djelo osuđen je samo jedan počinitelj i zato podaci za prvo promatrano razdoblje nisu prikladni za usporedbu s drugim razdobljem na način kako je to učinjeno za tešku tjelesnu ozljedu, krađu, tešku krađu, prijevaru i izazivanje prometne nesreće. Stoga u daljnjem tekstu za prvo promatrano razdoblje nisu navedeni podaci ni za uporabljene olakotne i otegotne okolnosti, ublažavanje kazne i preinačene prvostupanjske odluke. Podaci za drugo razdoblje mogu poslužiti za usporedbu s podacima drugih sudova u Republici Hrvatskoj.

Podaci za zloupotrebu opojnih droga u prvom promatranom razdoblju su sljedeći:

Tablica 15.

Zloupotreba opojnih droga, 1. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	1 50,00	1 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	2 40,00	3 60,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	5 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	3 42,86	4 57,14	0 0,00	0 0,00	0 0,00	7 100,00

Podaci za kazneno djelo zloupotrebe opojnih droga u drugom razdoblju su sljedeći:

Tablica 16.

Zloupotreba opojnih droga, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	1 25,00	1 25,00	2 50,00	0 00,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	4 100,00
UVJETNA	0 0,00	3 25,00	3 25,00	6 50,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	12 100,00
UKUPNO	1 6,25	4 25,00	5 31,25	6 37,50	0 0,00	0 0,00	0 0,00	16 100,00

U prvom promatranom razdoblju počiniteljima kaznenog djela zlouporabe opojnih droga kazna je izrečena bezuvjetno u 28,57% slučajeva, a uvjetno u 71,42% slučajeva. Dvije bezuvjetno izrečene kazne razmjerno su raspoređene u dva raspona: više od 3 mjeseca do 6 mjeseci i više od 6 mjeseci do 1 godine. Kod uvjetno izrečenih kazni 40% u rasponu je više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, a 60% u rasponu više od 6 mjeseci do 1 godine. Jedina kazna za posjedovanje droge izrečena je uvjetno i u trajanju od 5 mjeseci. Prosječno izrečena bezuvjetna kazna bila je 6 mjeseci, a prosječna uvjetno izrečena 9,2 mjeseca.

U drugom promatranom razdoblju bezuvjetno je osuđeno 25%, a uvjetno 75% počinitelja. Kod bezuvjetnih kazni jedna je novčana, a zatvorske kazne raspoređene su u dva raspona: 25% u rasponu od 1 do 3 mjeseca i 50% u rasponu više od 3 mjeseca do šest mjeseci. Najlakša izrečena bezuvjetna kazna zatvora je 3 mjeseca, najteža je 6 mjeseci, a prosječna 4,66 mjeseci. Najlakša uvjetno izrečena kazna je 2 mjeseca, najteža 1 godinu, a prosječna 6,33 mjeseca. Taj prosjek malo premašuje trajanje jedine uvjetno izrečene kazne za posjedovanje droge iz prvog promatranog razdoblja.

Najučestalije olakotne okolnosti u drugom promatranom razdoblju jesu neosuđivanost i/ili prekršajna nekažnjavanost, priznanje počinjenog djela i sudjelovanje u Domovinskom ratu, a najučestalija otegotna okolnost prijašnja osuđivanost i/ili prekršajna kažnjavanost. Od ostalih olakotnih okolnosti valja spomenuti značajno smanjenu ubrojivost zbog ovisnosti o drogi i posjedovanje male količine droge. Zanimljivo je da se u jednom slučaju kao otegotna okolnost navodi "nepravomoćna osuđenost zbog istovrsnog kaznenog djela".

Prvostupanjska odluka o kaznenopravnoj sankciji u drugom promatranom razdoblju preinačena je u pet slučajeva. U dva je drugostupanjski sud izrekao strožu kaznu u okviru uvjetne osude, a u preostala tri slučaja preinačenje je bilo blaže za počinitelja. U prvom je umjesto u okviru uvjetne osude kazna izrečena bezuvjetno, u drugom je izrečena blaža bezuvjetna kazna, a u trećem je blaža kazna izrečena u okviru uvjetne osude.

2.8. Bludne radnje

Propisana kazna za kazneno djelo bludnih radnji iz čl. 193. st. 1. KZ jest kazna zatvora od 3 mjeseca do 5 godina. Za kazneno djelo bludnih radnji nije bilo podataka za prvo promatrano razdoblje. Stoga se podaci za drugo razdoblje navode radi usporedbe s podacima drugih sudova u Republici Hrvatskoj.

Podaci za kazneno djelo bludnih radnji u drugom razdoblju su sljedeći:

Tablica 17.

Bludne radnje, 2. razdoblje

	NK	1-3 mj.	>3-6 mj.	>6-12 mj.	>1-2 g.	>2-3 g.	>3-5 g.	UKUPNO
BEZUVJETNA	0 0,00	0 0,00	5 100,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	0 0,00	5 100,00
UVJETNA	0 0,00	0 0,00	1 50,00	0 0,00	1 50,00	0 0,00	0 0,00	2 100,00
UKUPNO	0 0,00	0 0,00	6 85,71	0 0,00	1 14,29	0 0,00	0 0,00	7 100,00

Bezuvjetna kazna zatvora za bludne radnje izrečena je u 71,43% slučajeva, a uvjetna osuda primijenjena je u 28,57% slučajeva. Sve bezuvjetno izrečene kazne u rasponu su više od 3 mjeseca do 6 mjeseci, dok su uvjetno izrečene kazne razmjerno raspoređene u dva raspona: više od 3 mjeseca do 6 mjeseci i više od 6 mjeseci do 1 godine. Prosječna bezuvjetna kazna zatvora je 5,2 mjeseca, a prosječna uvjetna 12 mjeseci. Sve izrečene kazne u prvom su trećini zakonskog okvira.

Najučestalije olakotne okolnosti jesu neosuđivanost i prekršajna nekažnjavanost te sudjelovanje u Domovinskom ratu, dok kod otegotnih okolnosti nijedna nije posebno izražena.

Jedino preinačenje prvostupanjske odluke o kaznenopravnoj sankciji kod tog kaznenog djela očituje se u preinačenju odluke o kazni u kojem je izrečena blaža bezuvjetna kazna zatvora.

3. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja odnosa zakonske i sudske politike kažnjavanja u praksi Županijskog suda u Osijeku kao drugostupanjskog suda u dva petogodišnja razdoblja, od 1993. do 1997. i od 1998. do 2002. pokazuju blag porast broja uvjetno osuđenih punoljetnih osoba za analizirana kaznena djela. No, usporedba težine uvjetno izrečenih kazni pokazuje da između dvaju razdoblja nema bitnih razlika. Stupanj kaznenopravne represije kad je riječ o sudskoj politici kažnjavanja nije se značajnije promijenio u odnosu prema razdoblju prije stupanja na snagu KZ-a iz 1997. Primjećuje se, međutim, veća iskorištenost kaznenih okvira u drugom promatranom razdoblju, koja se može objasniti propisivanjem blažih i užih kaznenih okvira kod analiziranih kaznenih djela. Na taj je način ostvareno i određeno približavanje zakonske i sudske politike kažnjavanja. Bitna razlika

između promatranih razdoblja očituje se u velikom broju preinačenih prvostupajskih odluka o kaznenopravnoj sankciji u drugom razdoblju. To je vjerojatno normalna pojava u sudskoj politici kažnjavanja nakon promjena kaznenog zakonodavstva, ali je kod određenih kaznenih djela (teška tjelesna ozljeda, izazivanje prometne nesreće) u slučajevima izricanja strožih (većinom uvjetno izrečenih) kazni jasno uočljiva težnja za korekcijom blagosti prvostupajskog suda i održavanjem razine kaznenopravne represije iz prvog promatranog razdoblja. Takvi slučajevi također potvrđuju da propisivanje blažih kaznenih okvira nije dovelo do izricanja blažih kazni. Što se tiče uporabljenih olakotnih i otegotnih okolnosti, istraživanje je pokazalo da je (ne)usklađenost počiniteljeva ponašanja prije počinjenja kaznenog djela još uvijek "kraljica" otegotnih i olakotnih okolnosti. Obrazloženja odluka o izboru vrste i mjere kazne ovdje nisu posebno analizirana, ali se na temelju pregledanih spisa može zaključiti da se ta obrazloženja u pravilu svode na puko nabranje olakotnih i otegotnih okolnosti, bez njihove pobliže analize. I kod preinačenja prvostupajskih odluka o kazni obrazloženja se uglavnom svode na konstataciju da je određena okolnost precijenjena ili podcijenjena. Katalog okolnosti važnih za izbor vrste i mjere kazne koje zakon primjerice nabranja u praktičnoj uporabi nije do kraja iscrpljen. Posebice je zanimljivo što niti u jednom slučaju kod ocjene stupnja krivnje nije posebno ocjenjivana okolnost je li počinitelj postupao s izravnom ili s neizravnom namjerom odnosno sa svjesnim ili s nesvjesnim nehajom.

Summary

APPLICATION OF THE PRESCRIBED PUNISHMENT POLICY IN THE PRACTICE
OF THE COUNTY COURT IN OSIJEK, AS A SECOND-INSTANCE COURT,
IN THE PERIODS FROM 1993 TO 1997, AND FROM 1998 TO 2002

In this paper, the authors present the results of a study on the relationship of the prescribed punishment policy and the sentencing policy at the County Court in Osijek, as a second-instance court, in selected criminal offences during two periods of five years: from 1993 to 1997, and from 1998 to 2002. The results show that there are no significant differences between the two observed periods from the viewpoint of the intensity of criminal law enforcement, although the Criminal Code of 1997 significantly mitigated the criminal frameworks, in particular for the analysed offences. Such a change did, however, contribute to a more widespread level of use of criminal frameworks, and, in this way, it also influenced the gradual approximation of the prescribed punishment and sentencing policies.